

ISTITUTO COMPRENSIVO “S. SATTA – A. FAIS”

Sezioni associate di Chiaramonti, Erula, Laerru, Martis, Perfugas e Ploaghe

C.F. 91021990907 - email ssic800001@istruzione.it - ssic800001@pec.istruzione.it

Via Lamarmora snc - Tel. 079564042 – Fax 079563082

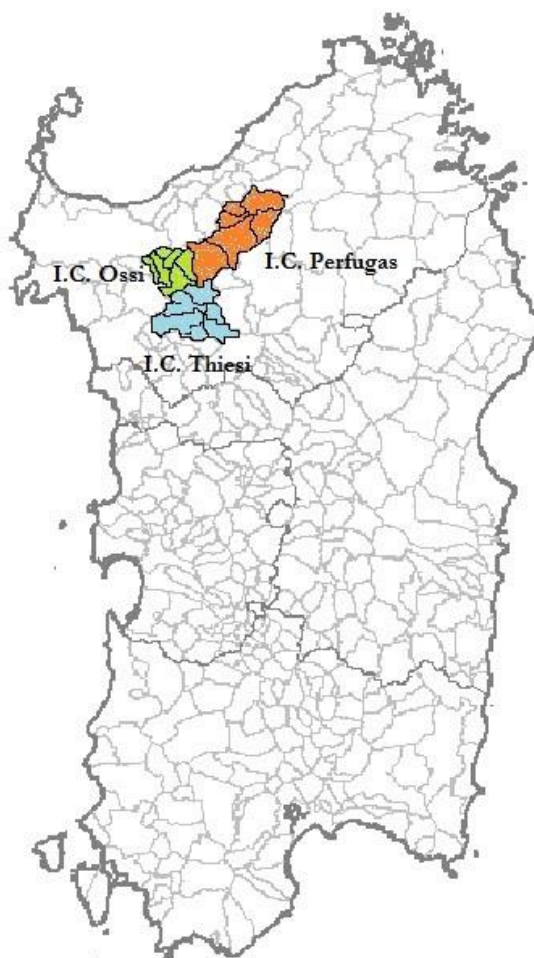
07034 **PERFUGAS** (SS)

RETZA ISCOLASTICA “LIMBA NOSTRA”

ISTITUTOS CUMPRENSIVOS DE PERFUGAS – OSSI – THIESI

PROGETTU “LIMBA NOSTRA”

(Legge 15 dicembre 1999, n. 482 art. 5 – Es. fin. 2016 – Bienniu 2016-2018)

Premissa.

In su chi pertoccat a sa realidade linguistica de s'istadu italianu sa Sardigna est sa regione chi si distinghet de pius pro sa particularidade de sa presentzia de una limba neolatina autònoma in cunfrantu a su propiu sistema linguisticu italianu. S'autonomia sua – siat comente limba de sesi a intro de sa Romània siat comente còdice linguisticu de importu mannu pro s'istudiu de s'isviluppu istòricu de su latinu – est istada reconnotta dae sos linguistas pius nòtidos e appretziados in su mundu iscientificu finas dae sa segunda meidade de s'Ottighentos.

In custu momentu in su panorama linguisticu italianu sa limba sarda est sa minoria pius forte sende chi est faeddada dae pius de unu milione de pessones chi giughent una cumpetentzia attiva. Custa limba, est a nàrrere, podet fagher contu subra unu numeru de pessones meda pius altu de àtteras minorias importantes comente sun su tedescu de sa regione autònoma de su Trentinu - Altu Adige, su francu-proventzale e su frantzesu in sa regione autònoma de sa Vadde d'Aosta, su ladinu-friulanu de sas regiones autònomas de su Friuli-Venezia Giulia e de su Trentinu - Altu Adige ebbia, tantu pro tzitare sas minorias pius nòtidas dae unu puntu de vista numèricu.

Propiu sa presentzia de custa limba, paris cun àtteros importantes fattores istòricos e geogràficos, est unu de sos elementos chi ant cuntribuidu finas a como a fagher de sa Sardigna, dae su puntu de vista politicu e amministrativu, una regione autònoma cun unu istatu sou chi tenet importu costituzionale.

Dae nessi una barantina de annos si arrejonat e si cuntrastat subra a s'opportunità e a sa netzessidade chi sa limba sarda sia insignada in sas iscolas pùbblicas. Paritzas isperientzias sun istadas attuadas in sas iscolas de s'Isula, ma guasi sempre comente isperimentu e chena mai lòmperu a una situatzione de istabilidade. Finas in s'istitutu cabufila, in su trienniu dae su 2000 a su 2003, isteit isperimentadu s'insignamentu curriculare de su sardu in sas iscolas elementares e medias de sos comunes de Perfugas, Erula e Laerru. Cussa isperientzia mustreit s'utilidade sua finas pro iscumproare sas difficultades chi in s'insignamentu de su sardu, gai comente cussu de àtteras disciplinas, si podent parare a sos operadores. Podet esser bastante, in cantu a custu, su de ammentare comente finas oe, a vinti annos dae s'introduida de sas tecnologias informàticas noas, s'impittu issoro sigat a pònneru, pari a s'utilidade sigura, insiguresas e difficultades chi cunsizant e charent mesuras de accumpagnu e de formatzione s'ghida peri su percursu chi in medas casos currispondet a una parte manna de sa carriera de sos mastros e professores. Su de pensare a introduire una materia noa comente unu fattu chi non cumportat difficultades e impignu non diat esser sa mezu manera de s'accurtziare a custu arrejonu. Antzis, per una mezu resessida de unu progettu chi puntet a lograre custu obbiettivu bi at de ponner in contu chi solu unu impignu informadu e s'ghidu fundat sa premissa netzessariu pro esser prontos a parare fronte e a barigare in manera aggradante e profetosa sas difficultades chi si podent ponner in contu.

Est ladina in tottu sa situatzione mala de su sardu, limba millenaria chi dae pagas deghinas de annos s'est agattende in una fase de abandonu pro neghe de sa dialettizzazione s'ghida e de su disamparu dae sa pius parte de sos impittos. S'iscola, pustis de aer cuntribuidu a lòmperu a custu puntu, como podet fagher meda pro su succurru sou chi passat innantis de tottu peri su recùperu de su primore sotziale chi propiu s'introduida sua in su currìculu iscolàsticu podet favorèssere istimulende de custa manera sa torrada de su passazu intergeneratzionale de sa limba intro de sas familias.

A sos concruos, sa presentada de custu progettu naschet dae sa cunvintzione chi sa limba

sarda tenet bisonzu de esser introduida a sa seria in sas iscolas a manera chi non si perdat in tottu finas ca su passazu naturale de sa limba, est a narrer sa familia, non respondet pius a custa tarea. Sos iscolanos nostros, aggiummai, e finas cussos sardòfonos, faeddant unu sardu porcheddinu sempre de pius italianizadu e su chi est peus est chi non s'abbizant de su valore e de sa ricchesa sua, de sos caràtteres e de sos ligàmenes culturales ca pro issos su sardu no est àteru de sa limba de sas relatas cunfidentziales e familiares. Duncas est sempre pius apprettosu sa netzessidade de ponner in campu fainas de profetu ca semus arrischende de ispèrdere cussu chi est su trattu fundamentale de una limba, est a narrer unu istrumentu de relatas de tottu inter tottus pro calesisiat bisura e càbida de sa sabidoria e duncas de sa vida. S'iscola in custu non podet faltare in su incabessu sou de pesare sa pitzinnia paris cun sas familias e àteros entes formativos e assotzios de paritzas calidades chi in sas biddas nostras sun de giudu in sa formatzione de minores e pitzinnos. Finas pro cussu s'est ammaniada custa Retza iscolàstica tra sos istitutos cumprensivos de Pèrfugas, Ossi e Thiesi cun sa tarea pretzisa de ponner remediù a cussa situatzione peri s'insignamentu de sa limba sarda in iscola.

1. CUNTÈNNIDOS, AFFICCOS E ISETTOS DE SU PROGETTU

1.1 Afficcos generales

S'afficcu generale e pius derettu de custu progettu est cussu de s'arricchimentu de s'offerta formativa peri s'introduida de sa limba sarda referida, in particolare, a sa variedade diatòpica arrelatada (sardu).

Sas atividades didàtticas s'ant a fagher in orariu curriculare intro de sas iscolas de s'infanzia, primarias e sigundarias de I gradu assotziadas a sos Istitutos chi formant custa retza.

Ultres de cussas, àteras approfondidas s'ant a poder fagher finas in orariu extracurriculare.

Una attintzione manna s'at a ponner subra a custas propias bisuras de su progettu:

- istèrrida de unu percursu verticale chi peri sos tres òrdines de iscola (iscola de s'infanzia → iscola primaria → iscola sigundaria de primu gradu) potat pretzisare sos afficcos, sos metodos e sos istrumentos relatados a s'edade e a sas situatziones de partentzia de sos iscolanos;
- attoppu integradu cun sas tecnologias multimediales (laboratoriu de informatica, LIM ecc.) relatadas a sos limbazos ispressivos de sas edades divessas de sos iscolanos (pro es. filaterias e contados in s'iscola de s'infanzia; teatru in s'iscola primaria e sigundaria de I gradu).

Pro attuare custos afficcos s'Istituto cabufila at già provvididu a formare pius de 30 mastros e professores chi ant offridu sa disponibilidade issoro in mesu a cussos chi sun in servitziu a tempus indeterminadu. S'impreu de personale a tempus indeterminadu, difattis, podet garentire una continuitade de s'insignamentu in sos annos benidores finas ultres su bienniu prevididu dae su bandu de su MIUR. Beru est chi custu apprettu non diat poder esser attuadu dae personale cun rapportos de tribagliu de paga dura. Una parte de sos mastros formados at a esser derettu impittada in s'insignamentu curriculare de su sardu.

Intro de sos afficcos generales bei intrat finas s'isviluppu de su bilinguismu in sos piseddos de edade iscolare, su cale giughet s'iscopu de lòmperu a duas finalidades de importu in su chi pertoccat a sa funtzione educadora e formadora chi s'iscola est giamada a frunire.

Sa prima finalidade – comente est essidu a pizu dae concruos reghentes in su cuntesu iscientificu e in campu psicolinguìsticu – est cussa de istimulare e affortigare s'isviluppu intellettivu chi attalentat sos

piseddos bilingues màssimu in s'imparu de sas materias linguísticas.

Sa sigunda finalidade est chi, grazias a cussu affortigamentu e mezoramentu de sas capatzidades de imparu, su bilinguismu offerit, finas in su benidore, rispostas de importu in su chi pertoccat a sos datos iscassos in tottu in fattu de mortalidade iscolàstica (abbandonos) chi, a dolu mannu, ponent sa Sardigna a su primu postu ebbia in mesu a sas regiones italianas.

1.2 Afficcos pretzisos

Intro de sos afficcos pretzisos de su progettu cheret de ponner in evidentzia màssimu custos sighentes chi pertoccant a sos iscolanos:

1. recùperu de s'impreu e de sa padronantzia de sa limba sarda in medas cuntostos de usu;
2. giugher sos iscolanos dae unu bilinguismu naturale, sìcheru e finas trobojadu, a unu usu informadu e ischidu in cantu a capatzidade de ponner a cunfrontu sas istrutturas de duas limbas, italiana e sarda;
3. ischire iscultare branos de paritzos cuntènnidos in limba sarda e imparare sa capatzidade de lèggere in sardu;
4. connòschere, cumprèndere, impreare e iscriere su sardu partende dae sa variedade locale;
5. affortigare sas cumpetenzias in fattu de ispressione gràfica, pro su dessignu criadore e pro sa presentada multimediale de sos resultados;
6. leare cussentzia in su fattu de sa cultura de su logu, finas pro s'amaparu sou, peri sa conoschentzia de sas ispressiones suas materiales e immateriales, isviluppande sa capatzidade de si pònnere in rapportu cun s'ambiente;
7. isviluppare sa propia identidade personale e culturale pius dèchida pro su chi pertoccat a su cuntestu istimulende su sentidu de appartenentzia a sa comunidade e a sa cultura e sas traditziones locales;
8. illargare sas cumpetenzias comunicadoras, de meledu e de cunfrontu cun àtteros sistemas linguístico-culturales;
9. ismannare su possu de una istrumentalidade conoschidora chi fatzilitet s'imparu de sas àtteras limbas;
10. barigare e istesiare s'idea de su "sardu" e de "locale" comente una làccana e unu disvalore;
11. documentare sa limba e sa cultura de su logu peri sa chirca, sa chèrrida, s'istudiu e sa disàmina de su lèssicu in sas fainas traditzionales, in sas maneras de nàrrere e in su connottu.
12. balanzare capatzidades de orientamentu peri una conoschentzia-cussentzia de sa propia identidade etnico-istòrica e etnico-linguística e unu determinu sempre pius fungudu de sa realidade a inghiriu;
13. cumbattare s'insiguresa ambientale chirchende de isviluppare sos valores de sas solidaridade e su sentidu de comunidade;
14. isviluppare interessu e motivassiones pro s'imparu;
15. giùghere a bonu trabaglios (opùsculos, videocassetas, servitziis fotogràficos, CD-ROM, presentadas, situ o giassu internet) e presentadas teatrales de testos originales e/o boltaduras de autores clàssicos e finas ispettàculos.
16. ammisciare sas familias de sas iscolas de su territoriu, sos entes e assotziis de su logu.

Custos àtteros afficcos pertoccant de pius sos mastros e professores:

1. ponner in campu metòdicas de insignamentu/imparu de sas limbas de minoria màssimu in su chi

- pertoccat a sa modalidade CLIL;
2. formare unu gruppu de mastros capatze de trasmittere, in su cuntestu iscolàsticu e in cussu sotziale, su rispettu pro sas minorias linguísticas comente fattore de autostima e de promòvida sotziale de sas comunidades locales.

2. Iscolanos destinatarios

Istitutu Cumprensivu de Pèrfugas

Iscola de s'Infantzia

S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae 9 mastras titulares pro 2 oras a sa chida a sos iscolanos de Tzaramonte (2 setziones: 39 dischentes), Erula (1 setzione: 14 dischentes), Laerru (1 setzione: 14 dischentes), Martis (1 setzione: 11 dischentes); Pèrfugas (2 setziones: 37 dischentes) e Piaghe (2 setziones: 35 dischentes) pro unu totale de 150 iscolanos.

Iscola Primaria

S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae 7 mastras titulares in sas classes primas de Tzaramonte (1 classe: 17 dischentes), Pèrfugas (2 classes: 29 dischentes) e Piaghe (3 classes: 66 dischentes) pro unu totale de 100 iscolanos.

Iscola Sigundaria de I gradu

Iscola de Pèrfugas. S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae una professora de iscentzias in una classe prima cun 15 dischentes.¹

Istitutu Cumprensivu de Ossi

Iscola de s'Infantzia

Iscolas de Ossi e Tissi. S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae 8 mastras titulares in 5 setziones cun 78 iscolanos pro 2 oras a sa chida.

Iscola de Codronzanos. S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae 2 mastras titulares in 1 setzione cun 28 iscolanos pro 5 oras a sa chida.

Iscola Primaria

Iscola de Ossi. S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae 1 mastra titolare in 2 classes cun 22 iscolanos pro 2 oras a sa chida.

Iscola de Tissi. Insignamentu veicolare cun 1 mastra titolare in 2 classes cun 22 iscolanos pro 2 oras a sa chida. Si prevedet finas s'insignamentu de 1 isperu in 3 classes cun 49 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

Iscola de Muros. Insignamentu veicolare cun 1 mastra titolare in 1 classe cun 22 iscolanos pro 2 oras a sa chida.

Iscola Sigundaria de I gradu

¹ Custu sèberu, ultres de s'insignamentu curriculare de su sardu, si ponet s'afficcu de medire su tassu de mezeru/istesidura in s'imparu de sas materias linguísticas (italianu, frantzesu, inglesu) in sos iscolanos chi imparan su sardu cunforma a sa classe parallela ue non s'at a insegnare su sardu. Custu in cantu s'istudiu e s'imparu derettu de sas istrutturas grammaticales de sa limba sarda est unu momentu fundamentale finas pro su mezeru imparu de sas istrutturas grammaticales de sas àteras limbas. Difattis, su cunfrontu tra istrutturas divessas istimulat s'iscolanu a las reconnòschere e a las distinghere in sa formazione de su discursu e in s'istèrida de sos testos.

Iscola de Fiolinas. S'insignamentu at a esser attuadu in manera veicolare dae una professora de classe in 1 classe prima cun 14 discentes pro 2 oras a sa chida.

Iscola de Tissi. Insignamentu in manera veicolare dae 1 ispertu in 2 classes cun 28 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

Istituto Comprensivo di Thiesi

Scuola dell'Infanzia.

Iscola de Thiesi Insignamentu in manera veicolare dae 1 mastra titolare in una setzione cun 27 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

Scuola Primaria.

Iscola de Thiesi. Insignamentu in manera veicolare dae 1 ispertu in 1 classe cun 18 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

Iscola de Turava. Insignamentu in manera veicolare dae 1 ispertu in 1 classe cun 11 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

Iscola Sigundaria de I gradu

Iscola de Thiesi e Bunnànnaru. Sa materia at a esser insignada dae 1 ispertu in 2 classes cun 33 iscolanos pro 1 ora a sa chida.

In tottu si previdet s'impreu de **n. 32 docentes internos** e de **n. 6 ispertos**.

3. Cuadru de sas letziones curriculares

In coerentzia cun su chi s'est naradu in su puntu chi pretzedid, su cuadru de s'insignamentu de sa Limba sarda in sos tres istitutos est custu chi sighit:

Istitutos	Iscola de s'Infantzia				Iscola Primaria				Iscola Sigund. I gr.			
	iscolas	classes	iscolanos	oras chida	iscolas	classes	iscolanos	oras chida	iscolas	classes	iscolanos	oras chida
I.C. Perfugas	6	9	150	2	3	6	100	2	1	1	15	2
I.C Ossi	2	5	78	2	3	5	66	1	1	1	14	2
	1	1	28	6					1	2	28	1
I.C Thiesi	1	1	27	1	2	2	29	1	2	2	33	1
Totales	10	16	283		8	13	195	4	5	6	90	

4. Metodologia

Prima annualidade

In sa situatzione de oe sa pius parte de sos iscolanos at s'italianu comente L1 ma non bi mancant sos piseddos chi sun istados pesados in sardu, mæssimu in sa comunidade de Pèrfugas. In pius bi sun, mæssimu in Pèrfugas, Piaghe, Ossi e Thiesi paritzos piseddos foristeris de àtteros istados e extracomunitarios. A printzipiu s'ant a iscumproare sa cumpetenzias linguisticas de sos iscolanos (test de intrada). Sos piseddos chi ant su sardu comente L1 ant a esser avvalorados

comente tutores de sos iscolans chi giughent ebbia una cumpetentzia passiva. In s'iscola de s'infanzia s'at a curare massimu su cuntestu lùdicu, est a narrer su giogu, trasinende sos piseddos in s'istudiu de argumentos elementares comente su calendariu, su tempus, sa natura, sos cuntzettos de altu/basciu destra/manca ecc.

In s'iscola primaria si previdet de tribagliare cun ischeda destinadas a s'imparu de cumpetentzias de partentzia massimu in su chi pertoccat a sos campos lessicales e a su cuntestu sotziu-econòmicu de su logu (massaria, allevamentu, artisanadu, sa domo ecc.).

In s'iscola sigundaria de I gradu, ultres de s'istudiu de su sardu comente materia, s'at a ponner afficcu a sas relatas cun sa comunidade de su logu cunforma a sa cale sos iscolanos ant a esser cumbidados a fagher chircas de tipu etnogràficu pro nde poder iscumproare sos cuntènnidos dae paritzos puntos de vista.

Sigunda annualidade

In s'iscola de s'infanzia s'at a tribagliare sighende s'andaina de s'annu innantis allarghende a manu a manu su campu de sas isperientzias finas e isperimentare sa prelettura e sa preiscrittura in limba de su logu.

In sas iscolas primaria e sigundaria de I gradu s'at a tribagliare pro su pius cun sos laboratorios multimediales e cun sas LIM pro fissare sos resultados de s'annu innantis. Su mètodu at a esser sempre orientadu a produire materiales (figuras, ischedas, testos) coerentes cun sa cumpetentzias balanzadas. Custu fattu paret istratègicu pro cumpartire su tribagliu ma finas pro che tramudare sos resultados a sos iscolanos chi ant a imparare su sardu in sos annos imbenientes pustis de su bienniu cando s'at a attuare custu progettu. Custos materiales ant a poder esser de profettu finas pro àtteras iscolas in unu isettu de isparghidura virtuosa chi a manu a manu si diat poder illargare a sos territorios de inghiriu e, si benzeret bene, a totta sa Sardigna.

5. Variedade linguistica

In ambas annualidades sa variedade de sardu de impreare pro s'insignamentu veicolare at a esser su logudoresu in sas variedades suas locales e custu pro coerentzia cun sos territorios de sos pitzinnos chi frequentant sas iscolas. Custu sèberu si ponet finas s'afficcu de reunire sas familias in manera pius fittiana paris cun sas comunidades de su logu.

Su percussu educativu-didàtticu duncas s'at a fagher in limba sarda veicolare. Sa mediada linguistica de sos mastros e de sos cumpagnos sardòfonos at a fatzilitare sas relatas cun sos piseddos italòfonos monolingues. Pro sos àtteros iscolanos custu at a affortigare e at a servire finas de esempiu de sa limba locale comente istrumentu de conoschentzia pro sas fainas disciplinares. Un'afficcu particolare s'at a ponner meledende subra a sos lessemas e a sa terminologia pretzisa pertocante a sas fainas tradizionales e a cussa introduida in sa limba sarda dae sas tecnologias noas e dae sos mestieris modernos. A minudu sas atividades s'ant a poder fagher de custa manera:

- cuncambiu programmadu de sas duas limbas (italianu e sardu) in s'arcu de sa die e/o de sa chida in sas atividades disciplinares chi s'ant a insegnare in modalidade veicolare;
- cunfrontu tra sas istrutturas de ambas limbas e de custas cun sas istrutturas de sas limbas

istranzas (frantzesu e inglesu);

- impreu de mediadores linguìsticu-culturales comente su teatru, sa narrativa, sa poesia, su cantu, su ballu, sas cantilenas, su giogu, sas paristorias e sos contados cun s'imputu de sas familias, de sa comunidade e de sos assotzios de su logu.

S'ant a abbivare sos laboratorios chi, finas cun sa presentzia de ispertos, ant a bider sos iscolanos tribagliende in prima persone in sa cumposizione e/o boltadura de testos chi ant a poder essere de giudu finas pro s'insignamentu e s'affortigamentu de sa limba sarda.

6. Tzertificassione linguìstica de sos mastros

Sa pius parte de sos mastros chi ant a insegnare sa limba de minoria giughent una tzertificassione linguìstica (cursos de formassione ammaniados dae sa Regione Autònoma de Sardigna) e attestados de frequentzia de cursos de formatzione.

A minudu sa situatzione de su personale interessadu est custa chi sighit:

Istituto	Iscola de s'Infantzia			Iscola Primaria			Iscola Sigund. I gradu		
	master	corsu de ispecial.	corsu de formatzione	master	corsu de ispecial.	corsu de formatzione	master	corsu de ispecial.	corsu de formatzione
Perfugas			11			21			5
Ossi			1			1		1	
Thiesi			1			1			1

8. Insegnamentu veicolare

Su progettu prevedet s'impreu de su mètodu integradu de didattica veicolare chi, garantende sa lompidura de sas rallas de isviluppu de sas cumpetenzias a tottu sos iscolanos, s'at a servire de su mètodu CLIL (*Content and Language Integrated Learning*).

8.1 Materias interessadas dae s'impreu veicolare de sa limba de minoria

In s'insignamentu veicolare cun s'impreu de sa limba sarda ant a esser leados s'italianu, istoria, geografia, istudios sotziales, educassione musicale, religione cattòlica. S'impreu veicolare de sa limba locale at aer unu interessu particolare in su chi pertoccat a s'ambiente intesu in sos significos suos pius largos (geogràficu, istòricu, antropològicu, etnogràficu).

Su cuntattu derettu de sos iscolanos cun sa realidade a inghiriu at a esser de utilidade manna pro acchirire cumpetenzias peri s'isperiada e s'esàminu de sos fenòmenos particulares. In custu cuntestu at a poder aer una funtzione de importu mannu una materia comente s'educassione musicale pro mediu de sos testos in sardu chi sun populares meda finas in mesu a sos piseddos. E finas sa religione cattòlica at a poder esser avvalorada peri sos cantos e sas pregadorias traditzionales in sardu in cantu giughent una ispinta emotiva forte abberu.

9 - Produida de materiales multimediales pedagògicos e didatticos trasferìbiles

Su progettu prevedet, ultres de sas letziones frontales e in laboratoriu, sa produida de materiales didatticos e pedagògicos. Custos materiales ant a risponder a tareas iscientificas, didatticas e pedagògicas propias de sas iscolas de s'infantzia e de su primu ciclu, duncas coerentes cun sos

bisonzos chi nde benint dae s'inserimentu de sas tecnologias multimediales e multimodales in sa prassi didàttica cotidiana. Custu isettu s'attoppat cun su bisonzu de rinnovamentu metodològicu in vista de afficcos pius ampros chi giobent a pare sa didàttica de sos cuntènnidos cun cussa de sos protzessos.

Sos materiales e sos giudos didàtticos previstos dae su progettu ant a esser sos concruos laboratoriales netzessarios pro lòmper a unu percussu didàtticu progettadu cun cuidadu e cumpartidu dae sas iscolas - partner de sa retza sigundu sos cuntzettos de trasferibilidade, ispargimentu, novidade e rinnovamentu de sos protzessos didàtticos.

A minudu, sos produttos e sos materiales pedagògicos chi si prevedet de bogare a pizu in su bienniu de su progettu sun custos chi sighin:

9.1 Iscola de s'Infantzia

Tottos tres sos Istitutos previdet de attuare *tribaglieddos individuales e de gruppu* (cfr. § 4 *Metodologia*) chi ant a esser documentados cun mustras a sa cumprida de dognuna de sas dua annualidades. In pius, ch'erent fagher *filmados subra a pretzisas atividades ludico-didàtticas* chi presentant una utilidade pius sigura dae su puntu de vista de s'isparghidura de sas atividades professionali. Est intesu chi sos tribaglios in chistione ant aer tìtulos e definiduras in limba sarda.

9.2 Iscola Primaria.

Sos tres Istitutos ch'erent attuare *ischedas e repertorios* subra a tribaglios fattos in sas duas annualidades. S'Istitutu cabufila, in pius, at a approntare unu libru de testu tottu iscrittu in sardu e intituladu *Imparamus su sardu*, chi est pensadu subra a unu pianu verticale e s'at a articolare in tres volumes divessos chi ant a essere riservados duos a s'iscola primaria e unu a s'iscola sigundaria de I gradu. Custu testu at a esser imprentadu cun dinari de s'Istitutu.

9.3 Iscola Sigundaria de I gradu.

S'Istitutu Cumprensivu de Perfugas previdet de attuare unu *Repertoriu toponimicu* come risultadu de unu percussu de istudiu de su territoriu chi, tucchende dae sos topònimos singulos, si proponet de far leare a sos iscolanos cumpetentzias derettas subra a sa forma, sa pronuntzia e su significu de paraulas traditzionales ligadas a sa pius parte de sas atividades umanas, duncas relatadas a sos cuntostos semànticos printzipales: ambiente naturale (orònimos, idrònimos, fitònimos); sa massaria e s'allevamentu cun sos produttos issoro; s'alimentassione; s'artisanadu ecc.

S'Istitutu Cumprensivu de Ossi previdet, a sa cumprida de ambos annos iscolàsticos, de reunire tottu sos testos produidos peri s'attividade didàttica e, in particolare, contados de sa traditzione sarda paris cun boltaduras dae àtteras limbis in sardu e dae su sardu in àtteras limbis.

S'Istitutu Cumprensivu de Thiesi ch'eret attuare, a sa cumprida de ambos annos iscolàsticos, unu *Video multimediale* subra a su tribagliu fattu in sa prima annualidade e unu *Glossariu de sardu antigu* comente èsitu de unu laboratoriu linguìsticu de fagher in sa sigunda annualidade.

9.4 Productos musicales

Pensende a remonire e a torrare in usu sa vitalidade de sa limba de su logu, sos productos musicales giughent un'importu particulare in cantu si podent passare cun pius fatzilidade. Dae custu puntu de vista su territoriu de riferimentu est riccu meda grazias a s'attividade sighida de autores e interpretes singulos (cantadores) e collettivos (coros a cuncordu). Finas sa Cheja cun sos càntigos paralitùrgicos cuntribuit a costoire paritzas formas de cantu popolare (gosos).

Su progetto prevedet s'avvaloramentu de custu patrimoni immateriale siat per s'attividade de sos mastros de mùsica e de religione siat peri s'aggiudu offridu dae sos coros tradizionales tzitados in su § 15. Sos productos, in forma de filmados e registratziones digitales, s'ant a recuire in cuntennidore chi at a esser ammaniadu intro de sos sites uffiziales de s'iscola cabufila e de sas iscolas-partner.

10. Valutassione

Sa progettassione de sos apprendimentos at a tucare dae sas tareas pro s'isvulppu de sas cumpetenzias e dae sos afficcos de imparu previstos pro s'educassione linguistica in sos indicos natzionales cunforma a sa limba de minoria. Nde cunsighit chi finas sas protzeduras de iscumprou e de prammizada in cantu a sos imparos ant a essere a fila cun sas *Indicazioni Nazionali* (DM 254/2012).

S'inserimentu curriculare de sa limba de minoria cumportat a siguru unu protzessu de iscumprou e istima de sas abidades e de sas conoschentzas balanzados dae sos dischentes. Su progetto, però, est pensadu intro de sa didattica de sas cumpetenzias. Duncas, ant a esser iscumproados sos imparos, est a narrer sas conoschentzas e sas abidades, ma pius de tottu, sas cumpetenzias. Prammizare conoschentzas, intamen, cheret narrer a averguare cussu chi su dischente ischit e ischit fàghere; prammizare cumpetenzias cheret narrer, intamen, a averguare non su chi su dischente ischit ma cussu chi ischit fagher cun su chi ischit. Sas cumpetenzias abbratzant a siguru sas conoschentzas e sas abidades. Bell'e gai, sa cumpetenzias est calchi cosa de pius de sa summa issoro. Sa cumpetenzia presupponet una relata dinàmica inter de sos productos de s'imparu, est a narrer su chi s'imparat (conoschentzas e abidades) e sos protzessos de imparu, duncas comente si imparat. S'iscumprou de sa cumpetenzia, duncas, est un'operassione cumplicada chi cheret puntos de vista divessos: suggesttivu, oggettivu e intersuggestivu. Su chi est suggesttivu si podet sebestare solu cun instrumentos e de auto-iscumprou. S'oggettivu si referit a evidentzas chi si podent sebestare cunforma a sa tarea e a prestassione de fàghere, a sos problemas de isboligare, a sas conoschentzas e abidades chi sa cumpetenzia netzessitat. Sa prospettiva intersuggestivu est in relata cun su sistema de sos isettos e de sos afficcos, ladinos o sottintesos, isprimidos dae su cuntestu sotziale (mastros, genitores, cumpagnos ecc.) relatados cun sas capatzidades de su suggesttu de respondere in manera adecuada a sa tarea pedida.

Inter de sos istrumentos de autoiscumprou s'at a impittare màssimu sa narratzione de su percussu de imparu chi s'est fattu. Si trattat de far contare a su propiu dischente cale sun istados sos fattos pius interessantes chi isse at bìvidu e proite; cale sun istadas sas difficultades chi at intoppadu e in cale manera las apat cabuladas; su de li fagher narrer sas operassiones chi at fattu

in sighida boghende a pizu sos errores pius frecuentes e sos mezoramentos possibiles e, a ultimera, a li fagher ispricare s'autoiscumprou non de su produttu ebbia ma finas de su protzessu o ammanizu produttivu chi at impreadu. S'iscumprou pro mediu de sa narrazione benit a esser una funsione meledada e metacognitiva in su sensu chi ghiat su sughettu a leare informu e cussentzia de comente est chi avvenit s'imparu. Atteros istrumentos sun su meledu e sos zidissios istrutturados, cale pius cale mancu, subra a sas propias prestassiones e subra a sas isperientzias bividas.

Pro su chi pertoccat a sas evidenzias ladinias o oggettivas s'ant a impittare sos medios de iscumprou "classicos" pro averguare s'acchirimentu de sas connoschentzias e de sas habilidades. Pustis, sas tareas cuncretas chi si sebestant in su de pedire a su dischente de parare fronte e fagher còmputos reales o chi s'accurtziant a sa realidade (giogos de ruolu, isperientzias de cuntestu, prestassiones ecc.). Sas tareas reales mustrant su chi unu sughettu ischit fagher cun s'ischire sou, est a narrer sa cumpetentzia. Un'àtteru istrumentu est cussu de su sèberu de sos tribaglios, produsutos, elaborados (dessignos, relatos, cartellones ecc.) attuados intro de paritzos percussos didàtticos prevididos dae su progettu e chi, isaminados, diant cherrer lèggidos a manera crítica. In finis, sas rubricas de iscumprou chi sun sos istrumentos pro ispricare sos profilos de cumpetentzia che nde essint a pizu in sas prestassiones e fainas.

In mesu a sos istrumentos chi mirant a nde leare su puntu de vista intersoggettivu, bi sun a primu sas osservassiones a minudu o sistemàticas de sos mastros peri sas griglias o protocollos istrutturados, semistrutturados o no istrutturados e chi si bei intrat in parte. Pois, sos cummentos, sos chistionarios chi sun pro sebestare s'intendimentu e s'attibidura de àtteros sughettos e màssimu de sos genitores.

Tucchende dae sas *Indicazioni Nazionali* (DM 254/2012) e dae sa C.M. n. 3 de su 13/2/2015, sos istrumentos intregados a sa tzertificassione/attestassione de sas cumpetentzias linguisticas de sos dischentes sun sas tareas e còmputos de realidade cun s'impreu de rubricas de iscumprou (proas reais, proas ispertas ecc.), sas osservassiones a minudu (griglias e protocollos istrutturados, semistrutturados o no istrutturados e partezipados, chistionarios e intervistas) e sas autobiografias (narrassiones, meledos, diarios de bordu, chistionarios e intervistas). Sos livellos de tzertificassione (A – Avanzadu, B – Intermediu, C – Base, D – De cumintzu/Iniziale) sun cussos indittados in su modellu nou de tzertificassione de sas cumpetentzias ispricados in sa CM tzitada e sos indicadores de cumpetentzia, s'autonomia, sa relassiones, sa partezipassione, sas responsabilidades, sa flessibilitade e sa cuscientzia/informu mustrados dae sos dischentes.

Sos produsutos de su tribagliu in classe e in laboratoriu ant a esser documentados sia in pabilu sia in forma multimediale a manera de poder essere impittados a paritzos livellos (mastros, dischentes, familias) finas pro iscumprou sa valididade issoro dae pius puntos de vista.

A printzipios sos dischentes ant a esser iscumprouados cun proas de intrada pro ischire sos livellos de partentzia siat dae su puntu de vista de sas connoschentzias sia de sas habilidades singulas e siat puru in su pianu de sos isettos. Si prevedet de istimulare una motivassione forte pro su tribagliu de fàghere e sos iscopos de lograre. Peri su percussu sas a fagher iscumprouos pro averguare s'andamentu. S'ant a tenner in contu sos afficcos e isettos de sos dischentes, genitores e comunidades. Ant a esser sighidos fittianamente sos protzessos de imparu e sas difficultades de sos iscolanos chi sincasu esserant a pizu.

Sas prammizadas/iscumproos ant a permittere unu cuntrollu a minudu de su tribagliu de su mastru, de sos livellos a ue sun l'òmpidos sa classe e sos iscolanos e de appostivigare si b'aeret bisonzu de interventos de recùperu, affortigamentu e approfondimentu.

A paritzos livellos collegiales (mastros leados in su progettu, responsabile de progettu, cunsizos de classe/interclasse/intersezione, nucleo internu de valutassione) si prevedet, peri su cuntrollu mensile de sos protzessos de isperimentassione in aula, s'isàminu de sos resultados iscolàsticos e Invalsi pro averguare si b'at aer istesiamentos e mezoramentos de sos dischentes chi sun imparende su sardu in cunfrontu a sos àtteros iscolanos.

De tantu in tantu e a sa cumprida de ambas annualidades si prevedent abbojos dedicados a:

- isàminu de sos èitos de s'isperimentassione dae parte de sos mastros;
- meledos teòricos e metodològicos subra a sa didàttica de sa limba sarda;
- medida de sos mezos professionali e de sos benefitzios in fattu a sos èitos iscolàsticos.

11. Isparghidura de sos resultados

Innantis de tottu s'ant a approntare e s'ant a mustrare sos elaborados in PowerPoint dae parte de sos dischentes e de sos mastros in presentzia de sas familias, de sas comunidades de su logu, assotzios e autoridades. Si prevedent cunferenzias-dibàttidos a sos concruos de ambos annos iscolàsticos de su bienniu.

Ultres de cussu, in coerenzias cun sos afficcos de su progettu, custa retza s'impignat finas dae como a formare unu ispatziu digitale, est a narrer una rubrica intro de su situ o giassu web siat de s'iscola cabufila siat de sas iscolas - partner, ue ant a recuire sos materiales multimediales e pedagògicos battidos a bonu.

In cantu a s'isparghimentu de sos cuntènnidos e de sos resultados, su progettu at a poder fagher contu finas subra a su situ de s'Accademia Sarda de Istoria Cultura e Limba (cun sa cale s'est fattu unu accordu, cfr. § 15) chi est visitadu dae pius de 20.000 pessones a s'annu. Si prevedet finas de informare su territoriu de inghiriu subra a sas atividades de su progettu pro mediu de s'imprenta de su logu.

12 - Cullaborassione in retza e rappresentatividade in su territoriu

In linia cun su bandu bogadu dae su MIUR cun sa nota prot. 4843/AOODGOSV del 5 maggio 2016, custu progettu est ammaniadu dae una retza iscolàstica formada, ultres de custu istitutu cabufila, dae s'Istitutu Cumprensivu de Ossi e dae s'Istitutu Cumprensivu de Thiesi.

Tottos tres sos istitutos faghent parte de su unu territoriu (sardu) ue si applicant sas normas de tutela de sas minorias linguìsticas istòricas (art. 3 L. 482/1999). Pius de pretzisu, dae su puntu de vita geogràficu sa retza currispondet a su coro de su Logudoro istòricu ue si faeddant una variedade diatòpica de su sardu chi est bastante connotta dae sos istudiados (logudoresu settentrionale).

Sos tres istitutos de custa retza giughent una presentzia forte meda intro de su territoriu. Sa carta de sa Sardigna chi est imprentada in sa coperta de custu progettu mostra sa mannesa sua e su nùmeru de sos comunes chi intrant in custu progettu.

A minudu si tratta de custos 20 comunes:

Istitutu Cumprensivu de Perfugas: Tzaramonte/Chiaramonti, Erula, Laerru, Martis, Pèrfugas, Piaghe/Ploaghe.

Istitutu Cumprensivu de Ossi: Cazeghe/Cargeghe, Codronzanu/Codrongianos, Fiolinas/Florinas, Muros, Ossi, Tissi.

Istitutu Cumprensivu de Thiesi: Banari, Bessude, Bunnànnaru/Bonnanaro, Borutta, Cheremule, Siligo, Tiesi/Thiesi, Turava/Torralba.

Sa populassione sua, mancari istet in biddas minores, che colat sos 30.000 abitanes. Sos iscrittos chi frecuentant sos tres istitutos currispondent in tottu a guasi 2.500 dischentes.

13. Continuidade

Custa proposta, sincasu apat è situ bonu, s'at a fagher in sos duos annos iscolàsticos benidores (2016-17 e 2017-18) sigundu cantu prevident sos requisitos de ammissione de su bandu tzitadu.

14. Sinergia cun Entes locales

Custu progettu podet fagher contu subra a accordos cun custos entes locale:

1. Comune de Pèrfugas: cuntributu de € 500,00 per 2 annos.
2. Comune di Tzaramonte/Chiaramonti
3. Comune de Martis

A custu propòsitu si aunint sos protocollos de intesa e deliberassiones cun sos aggiudos finantziarios e materiales frunidos dae dogni ente.

15. Assotzios e tzentros de chircas

1. Sa retza podet fagher contu de sos aggiudos de custos assotzios:

- a) *Istituto Sardo-Corso di Formazione e Ricerca* (monitoraggiu, valutassione e consulentzia)
- b) *Accademia Sarda de Istoria Cultura e Limba* (isparghimentu de datos)
- c) *Assotziu Pro Loco de Thiesi*

S'aunit copia de sas cunventziones cun sos aggiudos frunidos dae custos assotzios.

2. In su chi pertoccat a sas traditziones de su logu ligadas a su cantu e a su ballu popolare sa retza s'at a bàlere de sos aggiudos de sos custos assotzios chi sun operantes in su territoriu de riferimentu:

- a) *Coro Perfugas di Matteo Peru* (cantu polifònicu)
- b) *Oberaia de Santu Jorzi di Perfugas* (ballu popolare)
- c) *Coro de Tzaramonte* (cantu polifònicu)
- d) *Cunsonu de Thiesi* (cantu polifònicu)

S'aunit copia de sas cunventziones cun sos aggiudos frunidos dae custos assotzios.

16. Ammaniu finantziariu

Sincasu su progettu apat èsitu bonu, s'iscola cabufila at a leare s'ammaniu contàbile-finantziariu de su progettu imprende pro cussu iscopu su 10% de su finantziamentu de su MIUR gai comente previdet su bandu. Su restu de su finantziamentu (90%) at a esser cumpartidu in partes *pro quota* (33%) in sas tres iscolas chi formant sa retza pro sas ispesas de personale e pro poder comporare sos materiales tzitados in su bandu. Su finantziamentu pedidu a su MIUR currispondet a 20.000,00€ a fronte de sos 21.300,00€ de su progettu.

Sos cuntributos assignados dae sos Entes locales, chi currispondent a 1.300,00€, s'ant a tenner chirriados dae su finantziamentu ministeriale e ant a esser ammaniados ebbia dae sos istitutos de riferimentu chi nd'ant a frunire su rendicontu a sos propios Entes.

Si pretzisat chi sos istitutos proponentes faghent parte ebbia de custa retza iscolàstica.

IL DIRIGENTE SCOLASTICO
Dott. Giovanni Carmelo Marras